

БЕЛВЕСТ

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА
ОРДЭНА
ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА
СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНАГА
УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА.

ГАЗЕТА ЎЗНАГОРОДЖАНА ГАНАРОМ
ВАЙ ГРАМАТАЙ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА
БССР

ЧАЦВЕР

12

БЕРАСНЯ

19—20(1683—1684)

УНІВЕРСІТЭТ

Кожнаму — сваё. Аднаму — няма даражэй у свеце рэчы, чым боты фірмы «Белвест». Студэнту ўніверсітэта яны, часцей за ўсё, не па кішэні, праўда, ён багаты магчымасцю атрымаць веды (калі вельмі карціць, і па дзвюх спецыяльнасцях). Хто прагадае ва ўмовах рынку — пакажа час. Але 1762 абітурыенты зрабілі свой выбар. Не ў чарзе за «белвестаўскім» дзівам, вядома...

ДА 70-ГОДДЗЯ УНІВЕРСІТЭТА

Фізічны факультэт сёння — гэта 1250 студэнтаў, 140 выкладчыкаў, 12 кафедр, 15 навуковых лабараторый, 18 малых прадпрыемстваў і кааператываў. Дэкан факультэта журналістыкі, прафесар А. СЛУКА расказвае пра чалавека, які арганізоўвае працу гэтай складанай установы.

Відавочна, пераходны перыяд у арыентацыі грамадскіх навук дайшоў да крытычнай кропкі, калі нават калегія Міністэрства народнай адукацыі рэспублікі рэкамендуе вучоным саветам вышэйшых навучальных устаноў перавесці дысцыпліны сацыяльна-палітычнага цыкла па ўсіх спецыяльнасцях, акрамя тых, дзе гэтыя дысцыпліны з'яўляюцца прафілюючымі, у разрад факультатыўных, адмяніць па іх экзамены, у тым ліку дзяржаўныя.

У той жа час ўніверсітэт бярэ курс на 25-працэнтную гуманітарызацию вучэбнага плана.

Гэтым праблемам прысвечана гутарка з прарэктарам па вучэбнай рабоце П. І. БРЫГАДЗІНЫМ

...І СЕМ СУПРАЦЬ

Разгледзець прычыны няўжытку на сельгасработы з кожным, хто ігнараваў у гэтым годзе вераснёўскі працоўны дэсант, індывідуальна. Пры адсутнасці ўважлівых прычын пазбавіць стыпендыі і прыняць меры аж да АДЛІЧЭННЯ З УНІВЕРСІТЭТА.

Суровае рашэнне Вучонага Савета было прынята пры згодзе 36 яго членаў. Супраць — сем, устрымаўся — адзін.

Паляванне за двума зайцамі

СТАНОВІЦА МАГЧЫМЫМ

І ўсё ж, дасведчаныя асобы лічаць, што аматараў настолькі вымотваючага палявання знойдзеца няшмат. Так што каментарый прарэктара па вучэбнай рабоце Пятра Дзмітрыевіча КУХАРЧЫКА да загаду Дзяржкамтэта па народнай адукацыі «Аб парадку атрымання другой спецыяльнасці (прафесіі)» раімчытаць толькі апантаным:

— 3 верасня гэтага года студэнтам розных факультэтаў ўніверсітэта дазволена асвойваць дадатковую спецыяльнасць. Пры ўмове, што ў залікоўцы толькі выдатныя і добрыя адзнакі, наяўнасці хадайніцтва перад Вучоным Саветам ўніверсітэта вучонага савета факультэта, на якім вучыцца студэнт, і згоды факультэта, дзе ён збіраецца

атрымліваць другую спецыяльнасць. Загадам рэктара студэнты ўніверсітэта і іншых ВНУ, жадаючыя навучацца «паралельна», залічваюцца адразу на другі курс і пасля заканчэння вучобы абараняюць дыплом ці здаюць дзяржэкзамены па абранай спецыяльнасці. Пералічаныя ўмовы распаўсюджваюцца на дзённае, вечэрняе і заводнае аддзяленні ўніверсітэта.

— А што, калі неадпаведнасць дысцыпліны, якія раней вывучаў студэнт, перашкоджаць пераскочыць праз першы курс?

— Паступаць ва ўніверсітэт на агульных падставах.

ВІНШУЕМ ВАС

але перасцерагаем адразу ж: студэнтаў, што вольнага жыцця «ад сесі да сесі» ў іх ужо не будзе. Таму што і пяцікурснік, і першакурснік сутыкнуцца ў недалёкім часе з канкурэнцыяй, дзе козырам вашым, паверце, стане менавіта комплексная падрыхтоўка спецыялістаў, якую ажыццяўляе ўніверсітэт;

— выкладчыкаў, што са знікненнем куратараў груп, якія займаліся палітыка-выхаваўчай работай, студэнты засталіся сам-насам з усімі магчымымі спакусамі. Трэ-

ба быць гатовымі да падзення дысцыпліны. Рэцэптаў, на жаль, прапанаваць мы не ў сілах, але спадзяемся на інтуіцыю Педагага, які без планаў выхавальнай работы і метадычных дапаможнікаў знойдзе шлях да агульнай павягі паміж студэнтам і выкладчыкам.

Развіццё здольнасцей асобы — гэта ваша справа, студэнты і выкладчыкі, а мы папрэджваем:

«ЦЯЖКІ ТОЛЬКІ ПАЧАТАК!»

Выбачайце,
калі ласка

Дорага,
таму і
сярдзіта

З часам перад Вучоным Саветам абставіны могуць паставіць складаную задачу — выжыць ва ўмовах аўтанамізацыі. Што азначае: пад сваім дахам вы самі сабе гаспадары, але толькі да тае пары, пакуль не трапіце ў пазыковую яму. Таму сёлетні вучэбны год пачынаецца з фарміравання новых прынцыпаў гаспадарання.

— А такая бяскрыўдная форма дзейнасці, як навучанне саіскальнікаў, — сцвярджае прарэктар па навуковай рабоце Анатоль Іванавіч ЛЕСНІКОВІЧ, — зусім афіцыйна дазваляе кідаць грошы на вецер, не прыносячы ніякай карысці ўніверсітэту. Асабліва, калі саіскальнік — «чужынец».

Жартаваць тут няма нагоды. За пяць гадоў навучання, улічваючы і навуковае кіраўніцтва, і кансультацыі, і рэцэнзаванне рэфератаў, і тэхнічную работу, кошт кожнага падрыхтаванага спецыяліста — 2864 рублі (калі кіраўнік — доктар навук), 2016 — калі кандыдат. Сотні тысяч штогод ўніверсітэт выдаткоўвае на саіскальнікаў, сярод якіх (пры агульнай колькасці 658) толькі 180 — супрацоўнікі БДУ.

У мэтавай аспірантуры таксама няма прадстаўнікоў іншых ВНУ, іншых рэспублік. Падрыхтоўка кожнага з аспірантаў абыходзіцца рэспубліцы ў 20 тысяч 878 рублёў (калі кіраўнік — доктар навук) і 19 тысяч 510 рублёў (калі кіраўнік — дацэнт).

З безгаспадарчасцю вырашана змагацца ўвядзеннем платнага навучання для «чужынцаў» за кошт навучальных устаноў, якія іх накіравалі, ці за асабістыя грошы навучэнца. Але гэта наступны крок. Яго можна будзе зрабіць толькі пасля аналізу розных варыянтаў, і, зразумела, больш глыбокага вывучэння юрыдычных асноў.

Алё, адкажыце рэдакцыі «ВЫКІДВАЦЬ НА СМЕТНІК ГІСТОРЫІ НІЧОГА НЕ БУДЗЕМ»

Трэба адзначыць, у час жніўняскага продажу літаратуры Рэспубліканскай бібліятэкай імя У. І. Леніна ідэалагічны тавар часоў развіцця сацыялізму карыстаўся попытам. Асабліва работы Сталіна, Хрушчова, Брэжнева. Пасля нечарговай пятай сесіі Вярхоўнага Савета БССР кола друкаваных сяброў «адкінутых» павінна пашырыцца.

Які лёс падпілюе цяпер ужо непатрэбную літаратуру па дысцыплінах сацыяльна-палітычнага цыкла?

Тэлефануем да дырэктара ўніверсітэцкай бібліятэкі Ірыны Уладзіміраўны АРЭХОУСКАЙ:

— Выкідваць на сметнік гісторыі нічога не будзем. Спачатку дачакаемся вучэбных планаў па новых і абноўленых курсах — магчыма, нейкія раздзелы, а можа здарыцца, і кнігі, не згубяць сваёй актуальнасці. Потым вырашым, што можа прынесці карысць у якасці даведачнай ці метадалагічнай літаратуры. Астатняе, перапытаўшы іншыя бібліятэкі, будзем спісваць. Магчыма, прадаваць. Работа сапраўды працаёмкая. Тым больш, што калі нормы набывання вучэбнай літаратуры па спецыяльнасцях прадугледжваюць наяўнасць аднаго падручніка на трох студэнтаў, то сацыяльна-палітычная літаратура набывалася ў колькасцях, якія дазвалялі забяспечыць кнігай кожнага. Так што працаваць даводзіцца ўсім: і аддзелам апрацоўкі, камплектавання, даведачна-бібліяграфічнаму, і кнігасховішчу, і абанементам.

МІЖ ТЫМ, Дзяржкамтэтам СССР па народнай адукацыі рыхтуецца новая праграма курса «Чалавек і грамадства». Адзін з яе аўтараў — прафесар Купцоў — адкрыў супрацоўнікам «Комсомольскай правды» жудасную таямніцу: праграма прэтэндуе на такі якасна новы погляд на грамадскія навукі, што наўрад ці хто ў свеце зможа здаць зараз па ёй экзамен. Новы падручнік паставіць прывілежаваны марксізм у адзін шэраг з работамі Шпенглера, Гейнца, Сарокіна і іншых вучоных.

КАМІТЭТ ЗАКРЫТЫ

Нетыповая сітуацыя з прыпыненнем дзейнасці адзінай арганізацыі, якая займалася праблемамі моладзі, дэпартацыя студэнцкай моладзі камітэт камсамолу ўніверсітэта не заспеў знянацку: гутаркі аб рэарганізацыі камсамолу ў больш дэмакратычную маладзёжную структуру, пачынаючы з лютлага, пацвярджаліся памкненнямі стварыць Савет маладзёжных арганізацый, Студэнцкі цэнтр...

Сёння пакоі былога камітэта камсамолу рыхтуюцца да пераўтварэння ў Цэнтр студэнцкіх ініцыятыў — сістэму настолькі мабільную, наколькі незвычайную для нас і звыклую для многіх ўніверсітэтаў Амерыкі і Заходняй Еўропы.

Цэнтр — гэта каардынатар і некалькі падраздзяленняў. У ім будуць працаваць кіраўнікі праграм: па летняму працаўладкаванню студэнтаў, міжнародных сувязях і экалогіі, па арганізацыі канцэртных і забаўляльных мерапрыемстваў, па эканамічных пытаннях. Сваё месца зоймуць у Цэнтры эксперты, без якіх не стане працаваць ні адна з паважальных сябе фірм, а таксама група інфармацыі і супрацоўніцтва з факультэтамі.

А тых, хто жадае ўсё жыццё не раставацца з камсамолам, мы сцвярджаем не будзем — за імі, пэўна, усё ж застанеца права ствараць арганізацыі. Па месцы жыхарства, напрыклад.

Падлічымся? ХТО ДА НАС ПРЫЙШОЎ!

Вось для каго і было сёлетняе лета занадта гарачым, дык для ўсіх тых, хто працаваў у час уступных экзаменаў: старшынні прыёмнай камісіі, адказнага сакратара, яго 11 памочнікаў, 11 намеснікаў, 23 членаў прыёмнай камісіі, 51 прадстаўнік тэхнічнага персаналу, шматлікай колькасці экзаменатараў і 3885 абітурыентаў, якія пры сярэднім конкурсе 2,3 чалавека (такім жа, дарэчы, як і ў мінулым годзе) аспрэчвалі сваё права на 1675 месцаў. 664 (з 1395) медалістаў дасягнулі мэты з першай папарты, атрымаўшы неабходную «пярэчку». Са ста навучнікаў падрыхтоўчага аддзялення вытрымаў выпускныя экзамены і быў залічаны ва ўніверсітэт толькі 41.

Рэзкае павелічэнне конкурсу на філалагічны спецыяльнасці, правазнаўства, праграмае забеспячэнне вылічальнай тэхнікі (што, магчыма, абумоўлена раптоўнай зацікаўленасцю хлопцаў гэтымі спецыяльнасцямі) садзейнічала прыняццю прыёмнай камісіяй рашэння аб павелічэнні прыёму да 1762 чалавек.

19 працэнтаў абітурыентаў мелі працоўны стаж, 75 — закончылі школу ў гэтым годзе.

Падобна на тое, што юныя жыхары сталіцы на парозе рынку больш клапоцяцца аб набывцці спецыяльнасці (сярод абітурыентаў — 52,4 працэнта мінчан), а менш за ўсё рашучасці пры паступленні ў сталічную ВНУ у жыхароў Гомельскай вобласці (3,5 працэнта).

Што было самым складаным у рабоце прыёмнай камісіі? Неабгрунтаваны патрабаванні бацькоў абітурыентаў. Часцей за ўсё звышпэўненасцю ў выдатных ведах сваіх дзяцей валодалі настаўнікі. Шкада, што прэстыж ВНУ ці факультэта часта засланяў галоўную мэту — атрыманне вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці, да якой абітурыент здатны.

Навучышыся на памылках, прыёмная камісія рэкамендавала вучоным саветам фізічнага, радыёфізічнага факультэтаў і ФПМ разгледзець пытанне аб мэтазгоднасці набору на вячэрняе аддзяленне, дала параду аб «адкрытым» прыёме на хімічны факультэт.

У наступным годзе ў час прыёмнай кампаніі ўніверсітэт будзе прытрымлівацца абранага курсу на выдзяленне ведаў у якасці асноўнага крытэрыя пры адборы абітурыентаў і, такім чынам, на ліквідаванне ўсіх ільгот, акрамя ільгот для дзяцей-сірат і інвалідаў.

РАЗУМНЫЯ ГАЛОВЫ БУДУЦЬ КАШТАВАЦЬ УСЁ ДАРАЖЭЙ

Фізічны факультэт сёння — гэта 1250 студэнтаў, 140 выкладчыкаў, 12 кафедр, 15 навуковых лабараторый, 18 малых прадпрыемстваў і кааператываў.

Наш расказ пра чалавека, які арганізоўвае працу гэтай складанай установы.

Да пасады дэкана факультэта ў кожнага свой, часам «цярністы», шлях. Лічыцца, калі чалавек добра загартаваўся ў жыццёвых турботах, прайшоў усе кругі ўніверсітэцкага ўзыходжання, ён спасыці асноўны сэнс храма навукі і мае права ім валодаць.

Так атрымалася і ў біяграфіі майго калегі дэкана фізічнага факультэта Анатоля Клішчанкі. Зразумела, што ён не рыхтаваўся ўзначаліць вялікі калектыв, а проста працаваў на розных грамадскіх пасадах у камсамоле, прафсаюзе, быў членам партыйнага бюро, а потым намеснікам дэкана. У яго выпрацаваўся такі стыль адносін і патрабавальнасці да сябе, што ён без напружання, скаргаў на лёс цягне воз значна цяжэйшым, чым гэта могуць іншыя, выступаючы ў аднолькавай вагавай катэгорыі, як кажуць спартсмены.

Людзі гэтыя вельмі ўстойлівыя характарам, надзейныя ў адносінах, што даволі каштоўна і, на жаль, дэфіцытна ў наш час. Такім чынам, Анатоль Пятровіч паволі вырастаў да першага чалавека

ка на фізфаку і не ведаў, пад які цяжар яму прыйдзецца падставіць свае плечы. І калі паўстала пытанне, каму даручыць кіраванне факультэтам, роздому асаблівага не было. Усе згадзіліся, што малады Клішчанка ўжо назвапасіў мудрасці, каб быць старэйшым на факультэце.

І не памыліліся. Анатолю Пятровічу не прыйшлося доўга прывыкаць да новых абавязкаў. Перыяд адаптацыі быў зведзены да нуля. Ён «урос» у дрэва факультэта і ведаў яго найскладанейшы арганізм да тонкасцей. У дадатак да гэтага ён валодае адной адметнай рысай характару — умением стварыць спакойную абстаноўку, рабочы настрой. Толькі ў такім выпадку паволі складаецца своеасаблівае добразычлівае атмасфера ў калектыве.

Гэта паспрыяла таму, што новы дэкан фізічнага факультэта вельмі хутка атрымаў пераважнае права на довер сваіх супрацоўнікаў у складанай справе развіцця фізічнай навуцы і падрыхтоўкі новых кадраў фізікаў.

А праблем тут вельмі шмат. І першыя сярод іх тая, што ў апошнія гады цікавасць у моладзі да фізічнай навуцы рэзка ўпала, хача рэйтынг яе практычнай важнасці наадварот вырас. Гэта стварае дадатковыя цяжкасці не толькі ў функцыянаванні розных навуковых структур, але і ў справе падрыхтоўкі кадраў.

Праблема гэта складаная, але вельмі важная і патрабуе неадкладнага вырашэння. Тут можна спаслацца на тое, што ў школах даволі слабая фізіка-матэматычная падрыхтоўка, фізічная (асабліва ядзерная) навука падарвалі свой аўтарытэт Чарнобылем, катастрофамі на падводных лодках, ядзерных палігонах. Але адставаць ад міжнароднага ўзроўню развіцця прыродазнаўчых навук нельга. Гэта відэаважна ў сучасны момант асабліва, калі ў прыборабудаванні, камп'ютэрызацыі, сродках сувязі, масавай інфармацыі — радыё і тэлебачанні — мы намога адсталі ад высокаразвітых краін. І калі не прыняць нейкіх захараў, то фізічная думка не проста запаволіць сваё развіццё, а будзе дэградаваць у часе.

Цяжка не пагадзіцца з думкамі Анатоля Пятровіча, які з тым, што неабходна ўсё ж як мага хутчэй адкрываць фізіка-матэматычную школу, правесці ў сярэдняй школе дыферэнцыяцыю па схільнасцях і магчымасцях вучняў, а таксама распрацаваць і ўвесці новыя эфектыўныя метады, якія б не адбілі ахвоту, а прываблівалі да вучобы маладых людзей.

А сучаснае становішча нагадвае запуск касмічнага карабля: высокі дасягненні адлятаюць разам з ім, а мы застаемся на старце.

Зыходзячы з гэтага і арга-

нізуецца праца фізічнага факультэта. Дэкан зазначае, што ўсе свае сілы патрэбна разлічваць на перспектыву і вельмі пільна сачыць за патрабаваннямі часу. Неабходна адкрываць паралельна з традыцыйнымі новыя спецыялізацыі па фізіцы вакууму і тэхналогіі, астрафізіцы, радыёэкалогіі. Настаў час, каб да існуючых трох спецыяльнасцей і дванаццаці спецыялізацый на факультэце былі створаны ўмовы для атрымання сумесных спецыялізацый. Напрыклад, моладзь цягнуцца да даследавання касмічных праблем. Але на фізфаку да гэтага часу няма спецыялізацыі па астрафізіцы. Такім чынам, значны кантынгент абітурыентаў нават не трапляе на фізічны факультэт — яны падаюць у іншыя навуковыя ўстановы краіны. Ці не таму мы ў Беларусі нават не можам падрыхтаваць астрафізічных каландар?

Анатоль Пятровіч слухна сівярдае, што вышэйшым навуковым установам неабходна наладзіць прамыя сувязі са школай. У старэйшых класах для тых, хто мае здольнасці да фізікі, патрэбна павялічыць колькасць вучэбных гадзін, праводзіць факультатывы, каб звесці да мінімуму разрыв паміж школьнай і ўніверсітэцкай праграмамі. Акрамя таго, кожнай навукай павінны займацца толькі зацікаўленыя людзі. Тут Анатоль Пятровіч сфармуляваў вельмі цікавую думку: «У наш час разумныя галовы будуць каштаваць усё даражэй, нягледзячы на тое, што жукі і прайдзісветы выцясцяць інтэлектуальную атмасферу». Нам самім, у першую чаргу ўніверсітэту, неабходна клапаціцца аб фарміраванні нацыянальнай інтэлігенцыі. Пакуль гэта праблема вырашаецца як бы на тэхналагічным узроўні: патрэбна для рэспублікі сто, дзвесце выпускнікоў фізфака — мы

даём «сваю прадукцыю». А час вымушае нас ісці іншым шляхам, стварыць такое асяроддзе, якое б не толькі запалыла неабходныя грамадскія ячэйкі кваліфікаванымі спецыялістамі, а на аснове агульнага інтэлекту ўзрошчала таленты падобна акадэмікам Ф. І. Фёдараву, М. А. Ельшэвічу, А. Н. Сеўчанку, Л. І. Кісялёўскаму, Л. А. Арцымовічу.

Цікава яшчэ і тое, што для стварэння такога таленавітага асяроддзя ёсць некаторыя прадумовы ў нас ва ўніверсітэце. Можна яны якраз і могуць узняць на сябе дадатковыя матэрыяльныя выдаткі. Гэта кааператывы і малыя прадпрыемствы, якіх на факультэце ўжо каля 20. Пакуль яны нахмат карысці прыносяць. А могуць дапамагчы матэрыяльна, удзельнічаць у вучэбным працэсе, рыхтаваць метадычныя дыпломнікі, спецыялістаў па заказах прадпрыемстваў. Гэта адзіны шлях для таго, каб факультэцкія кааператывы выйшлі на агульнаграмадскую справу, а не заставаліся толькі патрэбнымі іх членам.

Стварэнне не толькі ідэйнай, але і матэрыяльнай асновы падрыхтоўкі фізікаў, зразумела, будзе рухаць наперад яшчэ адну вельмі важную задачу — выхаванне выкладчыцкіх і навуковых кадраў.

На факультэце кадравы корпус сфарміраваўся ў канцы 60 — пачатку 70 гадоў. Гэта мае сваю спецыфіку і ў сучасны момант павінен быць надасці час змены пакаленняў. Але два-тры гады назад моладзь неахвотна ішла ў выкладчыцкі шэрагі і нават у аспірантуру. Гэта звязана і з падзеннем прэстыжу выкладчыка ўніверсітэта, а галоўнае — з нізкай пачатковай зарплатай маладых выкладчыкаў. Таму змена пакаленняў як быццам бы прытармазілася. Хаця ў апошні

час зазначыліся нейкія перамены.

Анатоль Пятровіч расказвае пра ўсе свае праблемы спакойна. Адчуваецца, што ён не толькі ведае іх, але і ўяўляе сабе, які патрэбна вырашаць складаныя пытанні факультэцкай дзейнасці.

Я пазваніў нека на факультэт, а «гаспадыня» фізфака Таццяна Пудавя адказвае: «Ён на заводзе аптычнага станкабудавання ў Смаргоні». Аказваецца, гэта адзінае ў краіне прадпрыемства па вакуумнай тэхніцы. А спецыялістаў для яго ў рэспубліцы няма. Вось і паўстала пытанне, як калектыву фізічнага факультэта ліквідаваць гэты праблем.

Гэта адзіны штрышок да напружанай і шматграннай працы дэкана. Колькі ў яго спраў, ведаюць студэнты і выкладчыкі. І не толькі фізічнага факультэта.

У дадатак да ўсяго сёлета Анатоль Пятровіч працаваў сакратаром прыёмнай камісіі ўніверсітэта. І гэта не выпадкова. Толькі арганізаваны высокаадказны чалавек можа весці такую тонкую справу, як фарміраванне новага пакалення студэнтаў. Пры такім вялікім наплыве абітурыентаў неабходна праяўляць асаблівую далікатнасць і нават віртуознасць у адносінах да ўсіх маладых людзей. Не ўсе адразу змогуць стаць студэнтамі ўніверсітэта — пройдуць мацнейшыя, але патрэбна, каб усе захаваў надзею і вярнуліся ў другі раз. Можна там зоркі і слава навуцы і ўніверсітэта, лічыць Анатоль Пятровіч. Не праглядаець іх якраз і залежыць ад адказнага сакратара.

Дык што галоўнае ў працы дэкана А. П. Клішчанкі? Зацікаўленасць росквітам роднага факультэта да сардэчнага болю.

А. СЛУКА,
дэкан факультэта
журналістыкі, прафесар.

Дайджэст

«УЦЕЧКА» ЗНІШЧАЕ НАДЗЕІ

Калі дэмакратычныя краіны «сямёркі», якія разгледжваюць цяпер планы Міхаіла Гарбачова па перабудове савецкай эканомікі, захоўваюць давер да прапаўд-ных прычынаў таго, ад чаго яго надзеі асуджаны на правал, няхай яны вывучаць савецкі феномен, вядомы як «вялікая ўцечка розуму».

Няхай яны зададуць сабе пытанне: ці магла б пасляваенная Японія так хутка і з такім поспехам аднавіцца, калі б з гэтай пераможанай імперыі адбывалася «ўцечка розуму»? Ці магла б разгромленая Германія так хутка і з такім поспехам аднавіцца, калі б мела месца «ўцечка розуму»? з гэтай пераможанай імперыі? Галоўны сакрэт іх эканамічнага і тэхнічнага адраджэння састаюць не толькі ў іх рыначнай эканоміцы, але, што вельмі важна, і ў цудоўнай адукацыі, высокай зацікаўленасці працоўнай сілы.

«Уцечка розуму» з Савецкага Саюза дасягнула такіх небяспечных маштабаў, што, згодна з паведамленнем Маскоўскага радыё, была створана міжнародная асацыяцыя, фінансуюмая савецкімі і заходнімі арганізацыямі, каб знайсці заходнія фірмы для стварэння сумесных прадпрыемстваў, якія маглі б прымусяць савецкіх вучоных адмовіцца ад эміграцыі ў краіны з больш спрыяльнымі ўмовамі.

Як адзначаецца ў даследаванні, якое праведзена нядаўна па заказе радыёстанцыі «Свабодная Еўропа» і «Свабода», «масавае ўход вучоных і тэхнічных спецыялістаў ставіць пад пагрозу будучае савецкай навуцы». Гэта «ўцечка розуму», безумоўна, адкіне навуковы даследаванні ў краіне назад на цэлыя дзесяцігоддзі. Згодна з савецкімі статыстычнымі данымі, у 1989 годзе на Захад уехалі 2.653 супрацоўніка Акадэміі навук СССР. Гэта ў пяць разоў больш, чым у 1988 годзе. Савецкія сацыялагі прадказваюць, што, калі палітыка-эканамічная сітуацыя ў бліжэйшае дзесяцігоддзе не палепшыцца, краіну пакінуць паўтара мільёна спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй.

Галоўная прычына масавай эміграцыі, гаворыцца ў дакладзе радыёстанцыі «Свабодная Еўропа» і «Свабода», у тым, што ў гэтай эліце няма ўпэўненасці, што ў бліжэйшым будучым магчыма хоць колькі-небудзь значнае палепшэнне ў савецкай эканоміцы.

У той час, калі васны сектар, які лічаць некаторыя, усё яшчэ выдаткоўвае 35 працэнтаў савецкага валавага нацыянальнага прадукта, што змяншаецца, бюджэт Акадэміі навук СССР у цвёрдай валюце быў скарачаны на 50 працэнтаў. Нягледзячы на распараджэнне Гарбачова аб павелічэнні платы навуковым работнікам, іх узровень жыцця працягваў падаць.

«ВАШЫНГТОН ТАЙМС».

У хвіліну выбару

Вы шчаслівы? А ваш сусед? Калі ў апошні раз вы бачылі твар, натхнёны шчасцем? Так, вы маеце рацыю — яно зьявілася, і за ім застаецца хадзіць на палыванне. Самае смешнае, што на нашай зямлі ёсць усе ўмовы для таго, каб «сапсаваная развагай жывёліна», як пажартаваў пра чалавека Русо, адчувала сябе шчаслівай. Чаму нам гэта не ўдаецца? Вас гэта цікавіла? Мяне, уявіце, таксама.

На кафедры этыкі і эстэтыкі БДУ, дзе адбылася гутарка з Інасай Львоўнай ЗЕЛЯНКОВАЙ, займаюцца, акрамя ўсяго іншага, і праблемай шчасця, якую адносяць да этычных.

Пачаўшы размову з таго, што этыка — душа філасофіі, мы перайшлі да сутнасці гэтай навуцы. Этыка вызначае паняцце «шчасце» як «асаблівы стан задаволенасці чалавека сваім жыццём у цэлым». Асноўныя мадэлі шчасця даўным-даўно адкрытыя. У кожнай — свой выбар умоў для дасягнення мэты. Этыка быццам прапануе ў дапамогу рэцэпты, а права выбару застаецца за вамі.

— Інаса Львоўна, як, з пункту гледжання этыкі, можна растлумачыць адсутнасць у нечым жыцці шчасця?

— У чалавеку ўкаранілася псіхалагічная ўстаноўка на тое, што ён шчасця варты і яно павінна з'явіцца да яго на талерачцы. Родкія людзі задумваюцца аб тым, што шчасце трэба заслужыць. Гэта не дар лёсу, а вынік правільных адносін да жыцця. Кант лічыў, што чалавек павінен думаць не пра шчасце, а пра тое, які стан вартым шчасця. Напрыклад, мы ўсе хочам кахання. Але каханне ўнікае там, дзе прысутнічае чалавечая ўнікальнасць. Непаўторнасць. Калі мы канфармісты — «я як усе» — то мы з каханнем ніколі не сустрэнемся.

Змяняючы сябе, мы быццам праграміруем сваю будучыню. Для таго, каб чалавек быў шчаслівым, яму трэба стварыць унутраную гармонію, улічваць не толькі знешнія акалічнасці, але і сваю прыроду.

— Якім мадэлям шчасця аддаецца перавага сёння?

— Вынікі майго анкетавання студэнтаў універсітэ-

Не купіць, не ўкрасці, не парэзаць на кавалкі

та сведчаць аб росце прагматычных арыентацый сярод моладзі. Дзесяць гадоў назад амаль ніхто не называў матэрыяльны дабрабыт у ліку ўмоў асабістага шчасця, што сёння папулярна. Тое ж самае адбылася ў перыяд зараджэння капіталістычнага грамадства. Там, у царстве ўтылітарызму, у аснове этыкі ляжыць карысць. Шчасце разумеецца як карысць для сябе, калі іншыя — толькі сродкі да гэтай мэты. Тонкі ўтылітарызм (разумны эгаізм) быў прапанаваны французскімі матэрыялістамі XVIII стагоддзя.

Амерыканскі прагматызм — гэта ўжо грубая форма ўтылітарызму, якая вядзе, па сутнасці, да ліквідацыі маралі. Яна яму не патрэбна. Там, дзе галоўнае — дасягненне поспеху, мэта апраўдвае сродкі. Гэты шлях заўсёды быў звязаны з амаральнасцю і са скажэннем сапраўднай чалавечай сутнасці. Дрэнна тое, што і сёння гэты лозунг ляжыць у аснове палітыкі.

— А як шчасце выглядае з Усходу?

— Усход шматаблічны. У філасофіі Старажытнай Індыі, напрыклад, чалавек быццам знаходзіўся перад тварам космасу, і шчасце да-

хрысціянскае вучэнне шмат запазычыла ў стоікаў элініскай культуры — гэта датычыцца разумення душы і цела, свабоды, аскетызму... Але ў хрысціянстве прынцыпова іншы падыход да шчасця. Этыка хрысціянства прапануе знайсці апору ў Богу, у той час як асоба самакаштоўнасцю не прызнавалася. Ёй было вызначана стаць сасудам для бажання.

— Ці няма ў вас асаблівага рэцэпта на «чорны дзень»?

— Няхай чалавек імкнецца да шчасця, якое залежыць ад яго ў большай ступені, чым ён сам мяркуюе.

Інаса Львоўна заўважыла, што менавіта ў эпоху антычнасці былі выкладзены асноўныя мадэлі шчасця, якія жылі і сёння. Доўгая размова аб элініскай культуры, якая потым падмацавалася запісамі курса філасофскай гісторыі і цытатамі Сенека, навяла на думку. Узнікла ідэя расказаць пра два погляды на шчасце, пра антычныя філасофскія школы эпікурыяцаў і стоікаў, якія пакінулі ў спадчыну XX стагоддзе формулы шчасця, што ажыццяўляецца ў недасканалым свеце. Пазняя антычнасць вельмі нагадвае нашу эпоху свайго неўстой-

лівасцю — тады ў свеце панавалі прыкладна той жа кавардак, што і зараз. Рубеж часоў быў блізкі. Таму іх думкі могуць быць сучаснымі, нашым.

Антычная этыка развівалася пад знакам эўдэманізму — натуральнага імкнення чалавека да шчасця. З гэтай пазіцыі падыходзілі да сэнсу жыцця, маралі, паводзін. Эпікур жыў у Старажытнай Грэ-

цыі, дзе і заснаваў школу. Вучні на працягу больш чым 600 гадоў беражліва захоўвалі яго спадчыну. Эпікур называў шчасцем «свабоду ад цялесных пакут і жыццёвых нягод». Ён уяўляў яго як спакой, адлучэнасць ад свету, паглыбленасць у сябе. Дасягненне ўнутранай раўнавагі з'яўлялася вынікам правільнага філасофскага разумення жыцця з дапамогай розуму. Гэта не геданізм, мэта якога — асабода. Патрэбы Эпікура могуць здацца аскетычнымі. Яго ж мэтай было шчасце праз маральнае ўдасканаленне, а не праз патаканне целу.

У той неспакойны час чалавеку не было на што баперціся ў грамадстве. Для пазбаўлення ад пакут, меркаваў Эпікур, неабходна мець цеснае кола сяброў — аднадумцаў для самарэалізацыі і высокае маральнае жыццё. Апошняе для філосафа — толькі сродак для дасягнення мэты, асабістага шчасця, хача і непаздальнае з ім.

Эпікур хацеў пазбавіць чалавека ад рэчаў, якія робяць яго жыццё суцэльнай пакутай: ад страху багоў, смерці, лёсу, болю. Ён пакінуў вучням жыццёвую мудрасць аб безгэртуюнасці страху. Вось прыкладны ўзор яго развагі пра

Прарэктар БРЫГАДЗІН: «Ці патрэбны ўніверсітэту пераварот?»

Што здарылася з намі за тры жнівеньскія дні і потым? Здаецца, пазнаём адзін аднаго па-ранейшаму і старыя звычкі не спяшаемся мяняць. Здаецца, імёны ў нас тыя ж і краіна пакуль яшчэ СССР завецца. Але нешта няўлоўнае адышло ўжо далёка ад нас і, пэўна, не вернецца нават тады, калі мы канчаткова ўсвядомім, **З ЧЫМ РАЗВІТАЛІСЯ.**

У якой ступені тое, што адбываецца навокал, закранае жыццё нашай ВНУ? Ці змяняюцца ўніверсітэты пасля 21 жніўня? Прапануем вам меркаванні прарэктара БДУ па вучэбнай рабоце Пятра Іванавіча БРЫГАДЗІНА:

— Думаю, ніхто відавочных змен не заўважыў. Жнівеньскія падзеі з'явіліся каталізатарам таго рэвалюцыйнага працэсу, які ўжо ішоў у нашым грамадстве. Цяпер можна адзначыць заканчэнне чарговага этапу гэтага працэсу. Наступны этап будзе адным з самых складаных. Я маю на ўвазе выхад на палітычную арэну новага класа, носбіта новай улады — прадпрымальнікаў, бізнесменаў і іншых.

Відавочна, што выбар паміж заднім ходам і рухам наперад мы ўжо зрабілі — пакінулі без увагі магчымасць вярнуцца да старой сістэмы. Так, людзі змяняліся, але не за гэтыя тры дні. І не трэба вывясляцца, хто як успрыняў пачаткі і як ставіцца да яго арганізатары, бо гэта лёгка вывесці, ведаючы папярэднія пазіцыі чалавека. Таму ўсялякі фальш, якога так многа зараз, не мае сэнсу. Але ж у нас генетычна закладзены страх і ён прымушае прыгнуць галаву нават тых, хто ні ў чым не вінаваты. А тут яшчэ жудасная кампанія ў сродках масавай інфармацыі пад лозунгам «Што ты рабіў у тыя тры дні?».

— Ці не павінна цяпер кадравая палітыка ва ўніверсітэце ажыццяўляцца сугучна

гэтай кампаніі?

— А навошта нам зноў ацэньваць людзей па іх палітычных пазіцыях? Значэнне мае не ідэалагічная закуска асобы, а яе прафесійная годнасць.

— Гэта датычыцца і выкладчыкаў грамадскіх навук?

— Зразумела. Хоць тут становішча больш складанае. Задача ўніверсітэта не ў тым, каб правесці «селекцыю» грамадазнаўцаў, а ў тым, каб увесці такія вучэбныя курсы, якія былі б непадуладнымі ўплыву ніякай пануючай ідэалагічнай дактрыны. Выходзіць з агульначалавечых каштоўнасцей — вось што павінна вызначаць наш падыход да вывучэння грамадскіх дысцыплін.

На шчасце, мы прыйшлі да такога вываду не сёння, а значна раней. За гэты час агульны штат грамадскіх кафедраў ўніверсітэта скараціўся прыкладна на 30 чалавек. Калі б мы пачалі гэту работу толькі зараз, страты былі б больш адчувальнымі...

Ужо перагледжаны ўсе праграмы па грамадскіх навук. Студэнтам прапануецца вывучэнне філасофіі з ухілам у гісторыю гэтай навукі і сусветнай цывілізацыі. Курс палітэканоміі, які выклікаў столь-

кі нараканні, цяпер завецца і выкладаецца інакш: вывучэнне агульных прынцыпаў, эканамічных катэгорый, затым абавязковы набор неабходных практычных ведаў — па маркетынгу, менеджменту, асновах прадпрымальніцтва.

У курсе паліталогіі больш нічога не засталася ад навуковага камунізму. Распрацавана некалькі альтэрнатыўных праграм і вучэбных дапаможнікаў на аснове вопыту амерыканскіх, польскіх і нямецкіх палітолагаў. Часткова абноўлены састаў кафедры.

Самым складаным па-ранейшаму застаецца пытанне з вывучэннем гісторыі. Курс палітычнай гісторыі, якая раней звалася гісторыя КПСС, шмат у чым паўтарае школьную праграму па гісторыі СССР. Зараз рыхтуюцца тры варыянты новага курса: гісторыя Айчыны, гісторыя палітычных партый і грамадскіх рухаў і гісторыя заходняй цывілізацыі. Прыкладна праз паўгода мы правядзем аналіз таго, як гэтыя варыянты прыжываюцца ў студэнтаў, і затрымаемся на найбольш удалым.

— А як суаднесці ўсе гэтыя змены са зместам 4-га пункта пастановы калегіі Міністэрства народнай адукацыі БССР ад 26 жніўня, дзе вучоным саветам вышэйшых навучальных устаноў рэкамендуецца перавесці дысцыпліны сацыяльна-палітычнага цыкла па ўсіх спецыяльнасцях, акрамя тых, дзе гэтыя дысцыпліны з'яўляюцца прафілючымі, у разрад факультатывных і адмяніць па іх экзамен, у тым ліку дзяржаўны?

— Апошняе пасяджэнне Ву-

чонага Савета ўніверсітэта прыняла рашэнне не ісці ўслед за гэтай рэкамендацыяй літаральна.

Універсітэты заўсёды адрозніваліся фундаментальнай гуманітарнай падрыхтоўкай. І мы не маем права адмаўляцца ад ідэі гуманітарызаванай ВНУ. Студэнтам павінен быць прадастаўлены поўны набор адукацыйных паслуг, шырокі выбар. Сёння 20 працэнтаў вучэбнага часу на прыродазнаўчых факультэтах нашага ўніверсітэта аддаецца гуманітарным дысцыплінам, а ў многіх ВНУ заходніх краін — да 40. Лічбы красамовныя. Мы вызначылі агульныя прыныцы і падыходы да захавання гуманітарных ведаў ва ўніверсітэце, а па прыватных пытаннях рэктар зрабіў даручэнне мне як прарэктару, дэканам, загадчыкам кафедраў — перагледзець яшчэ раз змест курсаў і саставы кафедраў і падрыхтаваць канкрэтныя прапановы для разгляду на пасяджэнні Вучонага Савета.

— Якую ролю ў далейшай гуманітарызаванай нашага ўніверсітэта можа адыграць створаны вышэй Цэнтр сацыяльна-гуманітарных навук, які Вы ўзначальваеце?

— Роля Цэнтра павінна быць самай непасрэднай. Асноўная ж яго ідэя — садейнічаць гуманітарызаванай універсітэцкай адукацыі. Пакуль мы толькі вызначылі галоўныя напрамкі і змест будучай работы, распрацавалі новыя спецыяльныя, разгледзелі прыярытэтычныя напрамкі дзейнасці кафедраў. У бліжэйшы час будзе сфарміраваны вучоны савет Цэнтра, які зоймецца кардынацыйнай усеі яго дзейна-

сці. Ёсць надзея на стварэнне больш гібкіх структур і на самастойнае фінансаванне.

— Пётр Іванавіч, мы не можам абысці ўвагай праблему дэпартацыі. Чым стала яна для Вас, былога члена КПСС?

— У тым, як быў арганізаваны і праведзены пачаткі прагледжваецца дзейнасць вышэйшых эшалонаў партакратыі. Крыўдна і сорамна. Адрозна пасля сумных жнівеньскіх падзей кіраўніцтва ўніверсітэта прыняла рашэнне аб выхадзе з рады КПСС. А тым часам хутка развіталіся падзеі на сесіі Вярхоўнага Савета СССР. Так, гэта было адзінае выйсце — кіруючая партыя, партыя, якая не адмовілася ад манополіі на ўладу, павінна была спыніць сваё існаванне. Але не такім чынам, я ўпэўнены. Было б паспраўдзіць сумленна і дастойна сабраць экстранны Пленум ЦК КПСС ці партканферэнцыю і заявіць аб спыненні сваёй дзейнасці і прычынах, якія да гэтага прывялі. Тады б усе члены КПСС былі ў аднолькавым становішчы. А так — мільёны людзей яшчэ вельмі доўга будуць адчуваць сябе жудасна няёмка...

— Вы хацелі б цяпер уступіць у іншую партыю?

— На гэтым этапе — не. Калі шчыра, ні адна палітычная партыя сёння мяне не прымае, ды і палітычная дзейнасць наогул.

— Што, на Ваш погляд, згубіў, а што набыў універсітэт пасля развітання са сваім парткомам?

— Цяжка даць адназначны адказ на такое прамалінейнае па фармулёўцы пытанне. Радзкіх змен я па-

куль не адчуў, можа таму, што ў апошнія гады дзейнасць парткома была не вельмі прыметнай. Згубіліся яго каардынующыя функцыі. І сёння ўніверсітэту трэба шукаць структуры, якія б узялі іх на сябе, якія б займаліся выхаваўчай работай. Зразумела, выхаванне ідзе перш за ўсё праз асобу Педагога, менавіта ён застаецца галоўнай фігурай. Але не знікае і неабходнасць у агульнай арганізацыі гэтай справы. Зараз уводзяцца пасады выхаватэляў, арганізатараў культурна-масавай, фізкультурна-аздараўленчай работы. Яны будуць працаваць перш за ўсё ў студэнцкіх інтэрнатах. На жаль, нашы студэнты не валодаюць пакуль самастойнасцю ў поўнай ступені. І ўсё роўна яны павінны быць суб'ектамі, а не аб'ектамі выхавання.

— Як Вы лічыце, Пётр Іванавіч, ці патрэбны сённяшняму ўніверсітэту пераварот?

— Не, безумоўна. Любая рэвалюцыя — бяда, бо нясе вялікія страты. Ёсць лепшы шлях — рэфарміраванне. Для ВНУ ён падыходзіць асабліва, бо іх традыцыі заўсёды адрозніваліся дэмакратычнасцю. І кансерватыўнасцю адначасова: адукацыя — гэта ж назапашаны вопыт. Таму нам ў нечым лягчэй, чым дзяржаве ў цэлым. Трэба толькі прадаставаць на адзін крок глабальны падзеі, якія адбываюцца ў краіне, і паспяваць раней за яе рабіць свой крок.

Гутарку вяла
В. БЯГУН.

смерць: «Чалавек не павінен яе баяцца. Пакуль ён жыў, смерці няма, калі прыходзіць смерць — няма чалавека...»

Інакш бачылі свет стоікі. Гэта школа таксама зародзілася ў Старажытнай Грэцыі, але найбольш вядомымі яе прадстаўнікамі былі рымляне Сенека, Эпікет, імператар Марк Аўрэлій. Словы Сенека аб тым, што лепш дастойна памерці, чым недастойна жыць, можна лічыць дэвізам стоікаў. Для моцных духам жыццё не было дабрам, а смерць — злом. Адлучэнне ад знешняй карысці з'яўлялася для стоікаў падставай іх унутранай свабоды.

Жах перад свабодай, якую зняважылі, быў бічом. Для мудраца шчасцем была магчымасць рэалізаваць сваю волю ў патоку лёсу. Стоіку прадпісвалася мужна супрацьстаяць року, весці дастойнае жыццё. Дабро там, дзе дабрадзейнасць. Спецыяльна пра шчасце стоікі не думалі.

«Ні грошы і ні адзенне не зробіць цябе роўным Богу — у Бога нічога няма; Бог голы, ні погалас, ні ўменне паказаць сябе, ні імя, ні сіла, ні прыгажосць, ні натоўп рабоў. Трэба шукаць нешта такое, што не трапляе пад уладу, якая не ведае перашкод. Што ж гэта? Душа, але душа непахісная, высокародная, высокая. Ці можна назваць яе інакш як Богам, што знайшоў прытулак у целе чалавека?» — пісаў Сенека.

Такім чынам, перад вамі некалькі варыянтаў разумення шчасця. Наогул жа ім няма ліку. Калі не прывабліваецца гэтыя, можна шукаць іншыя. Зазірнуць у сябе. У вас абавязкова знойдзецца што дадаць. У вашым разуменні шчасця адлюстроўваецца наш час.

Наталля ЖУК.

Пераварот усё ж адбыўся. Праўда, з адваротным вынікам. І таму так нялёгка адразу дайсці да ісціны. Дзе права? Дзе лева? Хто сябар? Хто вораг? Стоп. У гэты момант забудземся на шырыню нашай славянскай натуры і не паверым, калі нас пачнуць пераконваць, што той, хто не з намі — супраць. Зрэшты, ці не час пазбавіцца ад уяў-

лення аб дэмакратыі, як аб рыначнай плошчы, дзе кожны выбаршчык цягне коўдру ў свой бок, а яго «асабісты» дэпутат у гэтым спрыяе. Між тым, не так даўно амерыканскія тэарэтыкі пачалі ставіць гэтую эгаістычную мадэль пад вялікае сумненне, падкрэсліваючы важнасць нарады, якая б улічвала ўзаемныя інтарэсы, і агульнага дабрабыту ўнутры дэмакратычнага грамадства. Любая жыццяздольная дэмакратыя патрабуе ад грамадзян думаць не толькі

Ёсць прапанова

ЛЕПШ ЗАКЛЮЧЫЦЬ ПАГАДНЕННЕ

ад імя «я», супрацьпастаўляючы яму «яны», але ад аб'ядноўваючага «мы». Грамадскае абмеркаванне агульных праблем — гэта і ёсць дэмакратыя. Бо калі людзі збіраюцца для шчырай размовы (няхай сабе і на плошчы, але не з такімі непрымірымі тварамі), дыскусія можа часам прымусіць удзель-

нікаў убачыць свае інтарэсы ў святле больш шырокіх інтарэсаў грамадства. Дэмакратычны працэс у ідэале вырашае канфлікты не толькі воляй слаўтай большасці, але і пошукам рашэнняў, якія б утрымлівалі інтарэсы шматлікіх «меншасцей».

Палітолаг Джэйн Мэнсбрыдж, напрыклад, упэ-

нена, што першапачаткова дэмакратыя і была дарадчай. Арыстоцель, хаця і не быў дэмакратам, выводзіў, што здольнасць людзей раіцца нават у самых крытычных момантах, пакінуўшы ў баку варожасць, можа прывесці іх да прыняцця па многіх пытаннях лепшых рашэнняў. Вялікія аўтары 18

і 19 стагоддзяў, якія пісалі аб дэмакратыі, бачылі ў ёй у першую чаргу магчымасць разважаць сумесна на агульную карысць.

Але ж палітычная думка ў нашай краіне пакуль даволі далёкая ад філасофскіх перакананняў Арыстоцеля. Яна абвясціла важнасць парады, патрабуючы ўлады для пэўнай групіроўкі і яе канфікта

з іншымі. Жахліва, што пагібель адной партакратыі ў настолькі спрыяльных умовах неўзабаве можа нарадзіць новую «чорную» сілу, што будзе нічым, зноў паймкнецца авалодаць усім. Будуць новыя ўлады і пакрыўджаныя. А мы так тамліліся. Так надакучыла жыццё ад стрэсу да стрэсу, якому не бачна канца.

Зрэшты, ці не лепш заключыць пагадненне? І скіраваць свае сілы ў бок рашучых узаўважэнняў дзеянняў? Каб выжыць!

ДАВЯРАЙ, АЛЕ ВЕДАЙ...

Сяброўства сяброўствам. Шэфская дапамога дапамогай. Але раптам знойдуцца сярод гаспадарнікаў аматары жартаў над недасведчаным студэнтам. Мы ж на ўсялякі выпадак (крыў, божа, каб спатрэбілася!) сумесна з Саветам Міністраў БССР і Міністэрствам народнай адукацыі рэспублікі падрыхтавалі несамавітую, але карысную шпартгалку:

ПА-ПЕРШАЕ: рэктарам вышэйшых навучальных устаноў дазволена пры неабходнасці пераносіць вучэбныя заняткі студэнтаў, занятых на сельгаспрацах, на тэрмін не звыш аднаго месяца (гл.: Пастанова Савета Міністраў БССР ад 22 сакавіка 1991 г. № 103).

ПА-ДРУГОЕ: улічваючы сезонны характар удзелу студэнтаў у сельгасгаспадарчых работах і ўзровень іх матэрыяльнай забяспечанасці, студэнты вызваляюцца ад уплаты падаходнага падатку з заробку, атрыманага ў час гэтых работ (гл.: пункт 4 артыкула 4 Закона СССР ад 23 красавіка 1990 г.).

ПА-ТРЭЦЬЕ: недапушчальна выкарыстоўваць студэнтаў на работах са шкоднымі ўмовамі працы і на тэрыторыях радыеактыўнага забруджвання. (Згодна артыкула 4 Закона БССР «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, якія пацярпелі ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС» ад 22 лютага 1991 г., тэрыторыяй радыеактыўнага забруджвання лічыцца тая, дзе назіраецца стойкае забруджванне навакольнага асяроддзя радыеактыўнымі рэчывамі і дзе патрабуецца правядзенне спе-

цыяльных ахоўных мер (плотнасць забруджвання глебы радыенуклідамі цэзія-137 або стронцыя-90 ці плутонія адпаведна 1,0; 0,15; 0,01 Ки/кв. км і больш).

Падзея амаль эпахальная — студэнцкая «бульба»! Ніякая іншая не стварае ва ўніверсітэцкіх карпусах і дварах такога своеасаблівага настрою, ніякая іншая не паўтараецца з такой строгай перыядычнасцю, не даючы пры гэтым надзею на апошні раз. Ужо столькі пакаленняў сталі студэнтамі і пакінулі ВДУ, а «бульба» жыве! І застаецца той абавязковай часткай студэнцкага жыцця, якой належыць найбольш істотны ўплыў на падзеі і дзеючых асоб.

Адметнасць сёлетняй «бульбы» — першакурснікі не паехалі. Але цяжка паверыць, што гэта доля міне іх наступнай восенню. Бо нават самыя адчувальныя палітычныя і эканамічныя пераплёты не здольны пазбавіць студэнтаў «бульбы» — сёлетні жнівень доказ таму.

Многія студэнты ўніверсітэта ад'язджалі ў калгасы з плошчы Леніна. Але не зарзіліся «бунтарскімі флюідамі» гэтага месца. На гэты раз мітынг на плошчы не адбыўся. Не было ў студэнтаў такой нагоды?

А «ліпа» будзе...

ЛЕНА, СВЕТА і ТАМАРА, студэнткі 7-й групы 2-га курса механіка-матэматычнага факультэта:

— Мы нічога супраць «бульбы» не маем. Чаго тут абураліся? На першым курсе яна наогул неабходна, бо на занятках так не пазнаёмішся, як у час сумеснай працы...

Намеснік дэкана папярэдзіў нас: тыя, хто праігнаруе сельгасработы без уважлівай прычыны, будуць адлічаны з універсітэта. Але ж мы ведаем — як заўсёды, знойдуцца і ліпавыя меддаведкі, і іншыя «ўважлівыя» прычыны.

— !!! Каштуе, на ваш погляд, дапамога студэнтаў ініцыятам тых, ведаў, якія губляюцца за час сельгасработ?

— Калі працаваць, як мы ў мінулым годзе ў Стаўбцоўскім раёне, то, пэўна, лепш вучыцца. А калі работа добра

арганізавана і ўсе ставяцца да яе добрасумленна (чаго не было ў нас летась), тады ад дапамогі будзе карысць. Бо акрамя студэнтаў, здаецца, і няма каму працаваць. Мінулай восенню мы толькі аднойчы бачылі на палетках школьнікаў і рабочых. Наўрад ці нас «ізалявалі» наўмысна...

Прывітанне гаспадаркі

Словы Вячаслава Канстанцінавіча ШАФРАНСКАГА,

старшыні калгаса «Шлях Леніна» Круглянскага раёна Магілёўскай вобласці, куды накіраваліся разам з іншымі мехматаўцамі нашы знаёмыя Лена, Света і Тамара, таксама не садзейнічалі мітынгаваму настрою на плошчы, а наадварот. Ён прыехаў суправаджаць сваіх шэфіў. І папярэдадні ад'езду паведамаў ім выключна прыемную інфармацыю.

«Шлях Леніна», калі верыць старшыні — сапраўды заможная гаспадарка, таму студэнтам гарантуюцца добрыя ўмовы жыцця і працы. Чакае іх на палетках лён, а не

бульба, і гэта лепшая магчымасць зарабіць грошы — асабліва старанныя могуць разлічваць нават рублёў на 500. Старшыня шчыра спадзяваўся на добрыя адносіны са студэнтамі, тым больш, што ў калгаса багаты вопыт у гэтым сэнсе — ужо 15 гадоў ён супрацоўнічае з БДУ ў час восені сельгасгаспадарчых работ.

Галоўнае, чым хацеў парадаваць сваіх шэфіў Вячаслаў Канстанцінавіч, — інфармацыя аб узроўні радыяцыі ў Круглянскім раёне. Старшыня запэўніў, што ён ніжэй нават натуральнага фону, і паабяцаў студэнтам магчымасць пераканацца ў гэтым — дзіметры ў калгасе ёсць.

Без студэнтаў — ніяк!

Каб забяспечыць кампэтэнтным меркаваннем усіх тых, хто не адмовіўся б выйсці на мітынг з гучным пытаннем «А навошта студэнту «бульба»?», мы звярнуліся ў Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання БССР.

Адказвае галоўны арганам упраўлення навукова-тэхнічнага прагрэсу ў раслінаводстваў Мінсельгасхарчу Аляксандр Гаўрылавіч БЕЛАВУСАЎ:

— Сёння ў рэспубліцы толькі 73 працэнты бульбяных палеткаў убіраюцца кам-

байнамі (у Мінскай вобласці, куды паехала працаваць большасць студэнтаў універсітэта, яшчэ менш — 67), а астатнія моцна забруджаныя каменнем, таму ім неабходны чалавечыя рукі, якіх не хапае.

Пасля моцных веснавых дажджоў 11 тысяч гектараў палёў Беларусі не было засаджана бульбай — з-за празмернай вільготнасці глебы. Да таго ж, у гэтым годзе чакаецца меншы ўраджай, чым летась: прыкладна 134 цэнтнеры з гектара ў параўнанні з мінулагоднімі 150.

Усім!

УВАГА: ДЗЕЦІ!

ПДД — не проста выдумка ДАІ, парушэнне якой пагражае штрафам. ПДД — абароны спакойнага жыцця. Нашага з вамі і нашых дзяцей. На жаль, пры агульнай неахайнасці ПДД — не выратаванне. Інакш не атрымалася б так, што за сем месяцаў бягучага года загінула 5, траўміравана 60 дзяцей, а ў жніўні гэты сумны спіс не быў бы прадоўжаны двума загінуўшымі і шаснаццацю параненымі.

Мы заклікаем вадзіцеляў быць уважлівымі асабліва ў зоне школ і дзіця-

чых садкоў.

Мы звяртаемся да дарослых, у чыіх сілах прадухіліць дарожна-транспартнае здарэнне, сваім прыкладам і імкненнем навучыць дзяцей правільна пераходзіць вуліцу.

Праз тры дні рэйд «Увага: дзеці!» закончыцца. Але патрэба ва уважлівых адносінах паміж вадзіцелямі і маленькімі пешаходамі была і застаецца на ўсе часы.

М. ДЗЕРГАЧОЎ,
дзяржаўтаспектар
ДАІ Маскоўскага раёна.

НА УСІХ ІНТЭРНАТАХ НЕ ХОПІЦЬ

Да нядаўняга часу ўсімі пытаннямі, звязанымі з інтэрнатамі, займаўся ў Гомельскім дзяржаўным універсітэце імя Ф. Скарыны прафам патрэбу ў жыллі студэнтаў першакурснікаў яго атрымалі прыкладна 50 працэнтаў. Астатнім давадзецца шукаць жыллё на прыватных кватэрах.

ДАБІЛІСЯ ДАПЛАТЫ

У функцыі аддзела ўваходзіць засяленне, кантроль за пражываннем, арганізацыя культурна-выхаваўчай работы ў інтэрнатах, якіх ва ўніверсітэце чатыры. Разлічаны яны на 2052 месцы.

Натуральна, што парадак атрымання месца ў інтэрнаце

хвалюе перш за ўсё першакурснікаў, якія прыехалі на вучобу з розных месц Гомельскай вобласці, рэспублікі, краіны. Сёлетня для іх выдзелена ў інтэрнатах 180 месц. Такім чынам, ад маючых патрэбу ў жыллі студэнтаў першакурснікаў яго атрымалі прыкладна 50 працэнтаў. Астатнім давадзецца шукаць жыллё на прыватных кватэрах.

У сакавіку бягучага года ў выканком Усесаюзнай федэрацыі прафсаюзаў работнікаў народнай адукацыі і навуцы з просьбай разгледзець пытанне аб даплатах за шкод-

насць пры рабоце з дысплетымі звярнуўся прафком Рагаскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта.

У сакавіку атрымана тлумачэнне, што загадам Дзяржаўнага ЦС ЦСР № 579 ад 20.08.90 г. па ўзгадненню з выканкомом УФП зацверджана Палажэнне аб парадку ўстанаўлення даплатаў за неспрыяльныя ўмовы працы ва ўстановах і арганізацыях сістэмы Дзяржаўнага ЦСР і пералік работ з цяжкімі і шкоднымі ўмовамі работы.

Ва ўказаны вышэй пералік відаў работ, на якія ўстанаўліваюцца даплаты да 12 працэнтаў ад заробка, уключана і работа за дысплетымі ЭВМ. Такім чынам, зварот прафкома РДУ знайшоў сваё вырашэнне.

БУДНІ ХІМІЧНАЙ КАТАСТРОФЫ

Ужо сёння сінтэзавана 7 мільёнаў новых хімічных рэчываў. Да іх смертаноснага ўздзеяння чалавек генетычна абсалютна не падрыхтаваны. Толькі ў нашай краіне штогод здараецца мільён атручванняў, з іх 50 тысяч — са смяротным вынікам. І медыкі далёка не заўсёды ведаюць, якія метады дэтаксікацыі арганізма трэба прымяняць.

Толькі прадукцыя падмаскоўнага ВА «Фасфат» штогод пазбаўляе жыцця 2200 чалавек, 3000 чалавек паміраюць ад звычайнай воцатнай кіслаты, якую выпускае Дзмітраўскі завод.

Цана 5 кап.

БЕЛАРУСКИ УНИВЕРСИТЕТ

Мінская паліграфічная фабрыка «Чырвоная зорка» МВПА імя Я. Коласа.

12 верасня
Зак. 2070-71
Т. 1000 экз.

220080, Мінск-80, УНІВЕРСИТЕТ
ТАЦКІ ГАРАДОК, ВУЛ. БАБРУЙСКАЯ, 9, ПАВЕРХ 4,
ПАКОІ 74-75.
ТЭЛЕФОН 20-68-27.

Рэдактар
М. Г. ЗАГОРСКАЯ.